ЦЕНТРАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

НАУКОЮ ПЕРЕМОЖЕМО!

THE CENTRAL RESEARCH INSTITUTE OF THE ARMED FORCES OF UKRANE

ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	*Третій (освітньо-науковой)*
Галузь знань	*К Безпека та оборона*
Спеціальність	*К5 Військове управління (за видами збройних сил)*
Освітньо-наукова програма	*Військове управління (за видами збройних сил)*
Статус дисципліни	*Вибіркова*
Форма навчання	*Очна (денна), заочна*
Рік підготовки, семестр	*1, 2 рік, 1, 2, 3 семестр*
Обсяг дисципліни	*3 кредити ЕКТС/90 год (Л – 10 год, СЗ – 17 год, Залік – 3 год, СР – 60 год)*
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Залік*
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	*доктор військових наук, професор* ***Соломицький Олексій Іванович, solosa1@gmail.com***

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Стратегічний аналіз і прогнозування – це наука про закономірності розвитку складних соціальних, політичних, економічних, воєнних та безпекових систем, методи дослідження їхнього стану, тенденцій і взаємозв'язків, а також про розроблення прогнозів щодо можливих сценаріїв майбутнього та обґрунтування стратегічних рішень. Вона вивчає підходи, методи й інструменти оцінювання внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, виявлення ризиків, загроз і можливостей, моделювання альтернативних варіантів розвитку подій та формування рекомендацій для забезпечення довгострокового розвитку, безпеки й досягнення визначених стратегічних цілей держави, організації або системи управління.

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Стратегічний аналіз і прогнозування" є загальні закономірності розвитку воєнно-політичних, соціально-економічних, безпекових та інших складних систем, методи стратегічного аналізу їх

стану і тенденцій розвитку, а також підходи до прогнозування можливих сценаріїв майбутнього. Дисципліна досліджує принципи виявлення факторів впливу, ризиків, загроз і можливостей, методи стратегічного оцінювання середовища, сценарного аналізу, експертного оцінювання, моделювання та підтримки прийняття стратегічних рішень в умовах невизначеності.

Мета викладання навчальної дисципліни "Основи стратегічного аналізу і прогнозування" є формування і розвиток у здобувача вищої освіти системи теоретичних знань і практичних умінь щодо застосування методів стратегічного аналізу, прогнозування, моделювання, сценарного планування, експертного оцінювання, роботи з відкритими джерелами інформації та підготовки аналітичних висновків для потреб військового управління, оборонного планування та наукових досліджень у сфері воєнної безпеки.

Відповідно до освітньо-наукової програми (далі – ОНП) після вивчення навчальної дисципліни здобувач має набути наступних **компетентностей**:

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

здатність застосовувати та удосконалювати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень, інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів;

здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері військового управління, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень;

здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку військового управління.

В результаті засвоєння навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати **програмні результати навчання** у відповідності до матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами конкретної освітньо-наукової програми, таким як:

формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема результати емпіричних та теоретичних досліджень військового управління, комп'ютерне моделювання, наявні дані;

застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи;

здійснювати системний аналіз та оцінювання сучасного стану і тенденцій розвитку систем військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів, прогнозувати їх розвиток на основі результатів наукових досліджень та моделювання;

планувати, організовувати та виконувати наукові та прикладні дослідження і проєкти у сфері військового управління, забезпечувати їх наукове обґрунтування, супровід та оцінювання результатів.

2. Місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньо-науковою програмою

В структурно-логічний схемі ОНП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти навчальна дисципліна "Основи стратегічного аналізу і прогнозування" входить до переліку вибіркових дисциплін, спрямованих поглибити професійні знання та набути додаткових спеціальних професійних компетентностей.

Навчальна дисципліна викладається в 1-му (2-му) семестрі 1-го курсу та 1-му семестрі 2-го курсу навчання третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та не залежить від інших навчальних дисциплін в структурно-логічній схемі ОНП. Основою вивчення навчальної дисципліни є базові знання які здобувачі набувають у навчальних закладах вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня.

Дана навчальна дисципліна формує у здобувачів навички стратегічного мислення, системного аналізу та прогнозування розвитку складних воєнно-політичних, безпекових і соціально-економічних процесів.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Стратегічний аналіз як інструмент дослідження середовища безпеки.

Заняття 1. Роль і місце стратегічного аналізу в системі військового управління, оборонного планування та наукових досліджень.

Заняття 2. Проблеми якості інформації, джерел і доказовості у стратегічному аналізі.

Тема 2. Методи стратегічного аналізу та оцінювання ризиків.

Заняття 1. Системний аналіз і моделювання складних соціально-політичних та воєнно-політичних процесів.

Заняття 2. Якісне і кількісне оцінювання сигналів, індикаторів та факторів впливу.

Тема 3. Методи прогнозування в умовах невизначеності.

Заняття 1. Прогнозування, передбачення, планування і сценарування: співвідношення понять та межі застосування.

Заняття 2. Розроблення фокальних питань, індикаторів моніторингу та умов оновлення прогнозу.

Тема 4. Аналітичний продукт стратегічного рівня.

Заняття 1. Структура аналітичної записки, прогнозного документа, сценарного пакета та доповіді для керівника.

Заняття 2. Розроблення сценарного прогнозу щодо актуальної проблеми

воєнної безпеки або оборонного планування.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, самостійної роботи тощо використовується основні та допоміжні джерела. Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни, опрацьовується самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів, Google.

Основні джерела

Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підручник / Дузь-Крятченко О.П., Пунда Ю.В., Грищенко В.П. та ін. К.: НУОУ, 2015. 620 с.

Основи стратегічного менеджменту у воєнній сфері: навчальний посібник / Дузь-Крятченко О.П., Пунда Ю.В., Вагапов В.Б., Грищенко В.П. та ін. К.: НУОУ, 2011. 68 с.

Горбулін В.П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія. – К.: НІСД, 2010. – 288 с.

Оборонний менеджмент: ознайомлення / за ред. Г. Букур-Марку, Ф. Флурі, Т. Тагарева. Женева – Київ: ЦДАК та РІКК, 2010. 214 с.

Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України. К.: МОУ, 2017.

Військовий стандарт ВСТ 01.004.006-2017 (01) «Воєнна політика, безпека та стратегічне планування. Стратегічне планування розвитку спроможностей Збройних Сил України. Терміни та визначення». К.: МОУ, 2017.

Вовк Р.В. Моделювання міжнародних відносин: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 246 с.

Допоміжні джерела

Пермяков О.Ю., Сбитнєв А.І. Інформаційні технології і сучасна збройна боротьба. – Луганськ: Знання, 2008. 204 с.

Порядок розроблення та оформлення оперативних (бойових) документів / військова керівна публікація. К., 2020.

RAND Corporation. The RAND Forecasting Handbook / матеріали з методології прогнозування та аналізу невизначеності.

Heuer R.J. Psychology of Intelligence Analysis. Center for the Study of Intelligence.

Tetlock P.E., Gardner D. Superforecasting: The Art and Science of Prediction. Crown, 2015.

Інтернет-ресурси

Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua.

NATO. URL: https://www.nato.int.

RAND Corporation. URL: https://www.rand.org.

Center for Strategic and International Studies. URL: (https://www.csis.org).

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Обсяг дисципліни і розподіл у годинах за формами організації освітньо-наукового процесу та видами навчальних занять

Вид навчальних занять	Кількість *годин / кредитів*	Розподіл за формами здобуття освіти, *годин*			
		Денна форма		Заочна форма	
		Аудиторні заняття	Самостійна робота	Аудиторні заняття	Самостійна робота
Лекційні	50/1,7	10	40	10	40
Семінарські	37/1,2	17	20	17	20
Залік	3/0,1	3	0	3	0
Разом	**90/3**	**30**	**60**	**30**	**60**

5.2. Змістовний план вивчення навчальної дисципліни

№ з/п	Види навчальних занять, індивідуальні завдання та їх номери, контрольні заходи	Всього годин	Денна		Заочна		Номери семестрів, назва змістовного модуля (розділу), тем занять, навчальні питання.
			Аудиторних годин	Самостійна робота	Аудиторних годин	Самостійна робота	
Модуль 1			**Семестр 1**				
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи стратегічного аналізу							
Тема 1. Стратегічний аналіз як інструмент дослідження середовища безпеки							
1	Лекція 1/1	12	2	10	2	10	**Заняття 1.** Роль і місце стратегічного аналізу в системі військового управління, оборонного планування та наукових досліджень. Самостійна робота. Понятійно-категорійний апарат стратегічного аналізу: об’єкт, актори, інтереси, середовище, ризик, невизначеність, індикатор. Формалізація стратегічної проблеми та побудова аналітичної рамки дослідження.
2	Семінарське заняття 1/2	4	4	0	4	0	**Заняття 2.** Проблеми якості інформації, джерел і доказовості у стратегічному аналізі
Всього за тему		16	6	10	6	10	
Тема 2. Методи стратегічного аналізу та оцінювання ризиків							
6	Лекція 2/1.	12	2	10	2	10	**Заняття 1.** Системний аналіз і моделювання складних соціально-політичних та воєнно-політичних процесів. Самостійна робота. Побудова карти

							акторів, driver map і матриці ризиків для обраної стратегічної проблеми. SWOT, PESTLE, аналіз акторів, інтересів, важелів впливу та обмежень.
7	Семінарське заняття 2/2	2	2	0	2	0	**Заняття 2.** Якісне і кількісне оцінювання сигналів, індикаторів та факторів впливу.
Всього за тему		14	4	10	4	10	
Модуль 2			**Семестр 2**				
Змістовний модуль 2. Основи стратегічного прогнозування та підготовки аналітичних продуктів.							
Тема 3. Методи прогнозування в умовах невизначеності							
9	Лекція 3/1.	14	4	10	4	10	**Заняття 1.** Прогнозування, передбачення, планування і сценарування: співвідношення понять та межі застосування. Самостійна робота. Імовірнісний підхід, базові частоти, експертні методи, Delphi, аналіз трендів і ранніх індикаторів.
10	Семінарське заняття 3/2.	16	6	10	6	10	**Заняття 2.** Розроблення фокальних питань, індикаторів моніторингу та умов оновлення прогнозу. Самостійна робота. Побудова 2–3 сценаріїв розвитку обстановки та оцінювання їх імовірності.
Всього за тему		30	10	20	10	20	
Тема 4. Аналітичний продукт стратегічного рівня							
17	Лекція 4/1	13	3	10	3	10	**Заняття 1.** Структура аналітичної записки, прогнозного документа, сценарного пакета та доповіді для керівника. Самостійна робота. Вигляд оратора. Імідж оратора. Шарм оратора.
18	Семінарське заняття 4/2	14	4	10	4	10	**Заняття 2.** Розроблення сценарного прогнозу щодо актуальної проблеми воєнної безпеки або оборонного планування. Самостійна робота. Підготовка індивідуальної аналітичної записки з елементами стратегічного прогнозу.
Всього за тему		27	7	20	7	20	
Залік		3	3		3		
Разом		90	30	60	30	60	

5.3. Тематика індивідуальних завдань

Підготуйте повідомлення на одну з тем:

1. Стратегічний аналіз сучасного воєнно-політичного середовища України та визначення ключових факторів його трансформації.

2. Прогнозування розвитку воєнно-політичної обстановки навколо України на середньострокову перспективу із застосуванням сценарного підходу.

3. Оцінювання стратегічних ризиків для системи національної та воєнної

безпеки України в умовах глобальної нестабільності.

4. Аналіз впливу технологічних інновацій на характер сучасних воєнних конфліктів та прогнозування їх розвитку.

5. Стратегічний аналіз розвитку безпілотних систем у збройних силах провідних держав світу та прогноз їх впливу на воєнне мистецтво.

6. Застосування методів OSINT для стратегічного аналізу безпекового середовища: можливості, обмеження та перспективи розвитку.

7. Сценарне прогнозування розвитку системи оборонного планування України в умовах євроатлантичної інтеграції.

8. Аналіз факторів, що впливають на воєнно-економічну стійкість держави, та прогнозування їх змін у кризових умовах.

9. Оцінювання впливу когнітивних загроз на рівень воєнної безпеки держави та прогнозування можливих наслідків їх реалізації.

10. Стратегічне прогнозування розвитку системи ситуаційних центрів сектору безпеки і оборони України та їх ролі у підтримці прийняття рішень.

11. Аналіз тенденцій розвитку міжнародного безпекового середовища та їх впливу на оборонну політику України.

12. Прогнозування напрямів розвитку спроможностей Сил оборони України на основі аналізу сучасного досвіду збройної боротьби.

14. Стратегічний аналіз загроз критичній інфраструктурі держави та прогнозування їх еволюції в умовах гібридних конфліктів.

15. Оцінювання впливу інформаційних та когнітивних операцій на стратегічну стійкість держави та розроблення прогнозних сценаріїв їх розвитку.

16. Аналіз та прогнозування змін архітектури міжнародної безпеки в контексті сучасних геополітичних трансформацій.

Політика та контроль

6.1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Здобувачам рекомендується дотримуватись правил відвідування занять, поведінки на них та підготовки до них.

6.2. Правила відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, здобувачам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для підготовки доповідей на семінарські заняття. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

6.3 Правила поведінки на заняттях

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни “Основи стратегічного аналізу і прогнозування” здобувачі:

на лекціях:

уважно слухають лектора та за потреби записують важливу інформацію, задають лектору уточнюючі запитання для отримання додаткової детальної інформації. Під час лекції допускається діалог між здобувачем і викладачем у формі питань і відповідей;

на семінарських заняттях:

роблять доповіді, демонструють презентації, висловлять власну думку з семінарських питань, беруть участь у дискусіях з проблемних питань курсу, виконують модульні контрольні роботи (далі – МКР). Робота студента на семінарських заняттях передбачає виголошення усних доповідей з певних питань семінару, доповнення доповідачів, участь у дискусіях й інтерактивних формах організації навчального заняття, надання відповідей на запитання, які були поставлені викладачем або студентами, виконання МКР.

Під час семінарських занять:

здобувачу дозволяється користуватися власними письмовим нотатками й конспектами. При цьому варто намагатися доповідати, доповнювати, висловлювати думку в усній формі, а не зачитувати текст з аркуша паперу;

викладач критично аналізує виголошені доповіді, коментує допущені помилки, відповідає на питання, пояснює складні або дискусійні питання, модерує дискусію під час обговорення семінарських питань.

Під час пошуку інформації в мережі Інтернет рекомендується дотримуватися базових правил інформаційної гігієни, використовувати надійні й перевірені джерела інформації та критично ставитися до сумнівних джерел інформації.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, планшетів, телефонів для реалізації навчальних. цілей.

6.4. Політика крайніх термінів та перескладань

Опрацьовування пропущеного лекційного матеріалу відбувається шляхом посиленої підготовки до семінарських занять. Пропущені семінарські заняття можна відпрацювати на консультаціях шляхом відповідей на питання пропущених семінарів. Для перескладання пропущених модульних контрольних робіт або інших пропущених заходів здобувачу потрібно звернутися до викладача, який організує перескладання та відпрацювання у визначений ним термін.

Здобувач, який виконав відповідні пропущені контрольні заходи та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

6.5. Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Кодексі академічної доброчесності Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України. Детальніше: https://crsi.mil.gov.ua.

7. Форми поточного і підсумкового контролю та засоби діагностики результатів навчання

Форми поточного контролю: семінарські заняття.

Форми підсумкового контролю: залік.

Результати вивчення навчальної дисципліни оцінюються за допомогою модульної контрольної роботи, яка складається з двох питань та одного завдання, наприклад:

1. Розкрийте сутність стратегічного аналізу та його місце в системі військового управління, оборонного планування і забезпечення воєнної безпеки держави.
2. Охарактеризуйте основні методи стратегічного прогнозування в умовах невизначеності. Поясніть переваги та обмеження сценарного підходу.
3. Визначити ключових акторів та їх інтереси.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань.

Рівень навчальних досягнень	100 бальна шкала	Критерії оцінювання досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
Відмінний	90 – 100	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв’язання поставлених перед ним завдань
Дуже добре	80 – 89	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях,	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання

Рівень навчальних досягнень	100 бальна шкала	Критерії оцінювання досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практик	
Добре	65 – 79	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно	50 – 64	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладач
Незадовільно	1 – 49	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
	практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота ад'юнкта, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, використовує обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, використовує обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, припускається суттєвих неточностей та помилок.
2 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо не володіє темою, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання теми, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота ад'юнкта, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, припускається суттєвих помилок, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який не володіє темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота оцінюється в межах від "0" до "30" балів за такими критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів (28-30 балів)	Оцінюється робота ад'юнкта, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, вільно

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
	послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали (21-27 балів)	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали (16-20 балів)	Оцінюється робота ад'юнкта, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, припускається суттєвих неточностей та помилок.
2 бали (0-15 балів)	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання тем, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком, який виставляється на основі всіх виконаних здобувачем видів робіт, зазначених у Силабусі навчальної дисципліни.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Наукові працівники можуть вносити уточнення до змістовних модулів, рейтингової системи оцінювання та завдань до МКР та експрес-контролів відповідно до обраної здобувачами форми навчання та власних методичних напрацювань.

Силабус навчальної дисципліни:

Розробив: Начальник науково-дослідного відділу-заступник начальника управління, *доктор військових наук, професор* ***Олексій Іванович Соломицький***.

Схвалено: Секцією №1 Наукової ради 1 управління (Протокол № 7 від 12 травня 05.2026 р.)